

Куліковська В.С.
здобувач вищої освіти ступеня «бакалавр»
спеціальності «101 Екологія»
Науковий керівник: Хом'як І. В.
к.б.н., доц., доцент кафедри екології та географії,
Житомирський Державний Університет імені Івана Франка
ecosystem_lab@ukr.net

РІЗНОМАНІТТЯ СІНАНТРОПНОЇ РОСЛИННОСТІ ЖИТОМИРСЬКОГО РАЙОНУ

Втручання людства у природні системи та процеси обумовило появу синантропної флори, що виникла на окремих ділянках завдяки активній господарській діяльності. Загалом, синантроп-це вид рослинності, який знайшов біля людських угідь найбільш сприятливі умови для існування та сформував у середовищі стійкі та життєздатні популяції. Синантропні угруповання формуються там, де людина зруйнувала рослинність через порушення *грунтового покриву*, викидання сміття, посиленого механічного використання земель, а також агрозаходів на польових ділянках. Серед негативних наслідків синантропізації є зникнення окремих видів рослин, суцільне зменшення флори, скорочення генетичного розмаїття, зниження стабільності та продуктивності рослинних угруповань. У свою чергу цей вид рослин поєднує у собі рудеральні угруповання, які зустрічаються на смітниках, поблизу доріг та на залишених городніх ділянках, інакше кажучи з поважно-видозміненим середовищем існування. А також, сеgetальні угруповання, які пристосовані до умов оранки та спільного зростання з культурними рослинами. Крім того, господарська діяльність допомагає швидкому розповсюдженню синантропних угруповань, що стають на заваді відновленню рослинного покриву, завдають значної шкоди сільському господарству тощо. У більшості синантропних угруповань наявні ненависні засмічувачі культурних посівів та газонів, як-от карантинні бур'яни, які являються проміжними хазяїнами для шкідників культурних рослин, також окремі види, що зумовлюють алергічні реакції.

На території Житомирського району найбільше розповсюдженні наступні види рослин: кульбаба лікарська (*Taraxacum officinale*), чистотіл звичайний (*Chelidonium majus*), мати-й-мачуха (*Tussilago farfara*), лопух справжній (*Arctium lappa*), осот звичайний (*Cirsium vulgare*), пирій повзучий (*Elytrigia repens*), хвощ польовий (*Equisetum arvense*), фіалка триколірна (*Viola tricolor*), конюшина повзуча (*Trifolium repens*), подорожник великий (*Plantago major*), грицики звичайні (*Capsella bursa-pastoris*), грабельки звичайні (*Erodium cicutarium*), Бузина чорна (*Sambucus nigra*), люцерна посівна (*Medicago sativa*). Отже, на території Житомира зустрічаються синантропні рослини таких родин як: Кропивові, Подорожникові, Капустяні, Фіалкові, Хвощові, Гречкові, Гвоздичні, Злакові, Адоксові, Розові, Макові, Геранієві, Бобові, Губоцвіті, Айстрові. Найбільше представників родини Айстрові або Складноцвіті (*Asteraceae*).

Синтаксономічна схема сеgetальної рослинності Житомирського району має такий вигляд: *Stellarietea mediae* R.Tx., Lohmaer et Preising 1950: *Aperetalia spicae-venti* J. Tx. & Tx. in Malato-Beliz et al. 1960: *Scleranthion annui* (Kruseman et Vlieger 1939) Sissingh in Westhoff et al. 1946: *Centaureo-Aperetum spicae-venti* V.Sl 1989, *Aphano-Matricarietum* R.Tx 1937, *Viola arvensis-Centaureetum cyani* Solomakha 1989; *Galeopsis bifidae* Abramova in Mirkin et al. 1985: *Euphobio pepeli-Chenopodietum albi* Solomakha 1988, *Aperetalia spicae-venti-Papaveretum rhoeadis* Solomakha 1987; *Atriplicio-Chenopodietalia albi* (Tx. 1937). Nordhagen 1940: *Panico-Setarion* Sissingh in Westhoff et al. 1946: *Echinochloa-Setarion* Felföldy corr. 1942 *Mucina* in Mucina et al. 1993; *Eragrostietalia* J. Tx. ex Poli 1966: *Eragrostion cilianensi-minoris* Tüxen ex Oberdorfer 1954: *Cynodontetum dactyli* Gams 1927, *Digitario sanguinalis-Eragrostietum minoris* Tüxen ex von Rochow 1951, *Portulacetum oleraceae* Felföldy 1942, *Eragrostio-Amarantheum albi* Morariu 1943, *Salsolion ruthenicae* Philippi ex Oberd. 1971: *Plantagini indicae-Digitalietum sanguinalis* Papucha 1991; *Papaveretalia rhoeadis* Hüppe et Hofmeister ex Theurillat et al. 1995: *Veronico-Euphorbion* Sissingh ex Passarge 1964: *Veronicetum hederifolio-triphylli* Slavnić 1951; *Sisymbrietalia sophiae* J.Tx. Gors 1966: *Atriplicion* Passarge 1978: *Atriplicetum nitentis* Slavnić 1951, *Hordeion murini* Br.-Bl. in Br.-Bl. et al. 1936: *Hordeetum murini* Libbert 1932, *Brometum tectorum* Bojko 1934; *Malvion neglectae* (Gutte 1972) Hejný 1978: *Hyoscyamo nigri-Malvetum neglectae* Aichinger 1933, *Polygono arenastri-Chenopodietum muralis* Mucina 1987; *Sisymbriion officinalis* Tüxen et al. ex von Rochow 1951: com. *Amaranthus*, *Artemisietum annuae* Fijalkowski 1967, *Chamaeripietum officinalis* Hadač 1978, *Ivaetum xanthiifoliae* Fijalkowski 1967, *Erigeronto canadensis-Lactucetum serriolae* Lohmeyer ex Oberd. 1957, *Sisymbrietum loeseli* Gutte 1972, *Sisymbrietum sophiae* Kreh